

9. Кузнецова Л.О. Кримінальна відповідальність за хуліганство: порівняльно-правове дослідження: Дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2011.
10. Уголовный кодекс Украинской ССР. Официальный текст с изменениями на 10 октября 1954 г. и с приложением постановлений систематизированных материалов. – М., 1954.
11. Кримінальний кодекс Української РСР: Прийнятий Законом Української РСР 28 грудня 1960 р. // ВВР УРСР. – 1961. – № 2. – Ст. 14.
12. Про внесення змін і доповнень до Кримінального кодексу Української РСР: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 17 серпня 1966 р. // ВВР УРСР. – 1966. – № 32. – Ст. 195.
13. Про внесення доповнень і змін до Кримінального кодексу Української РСР: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 12 грудня 1969 р. № 2368 – VII // ВВР УРСР. – 1969. – № 50. – Ст. 388.
14. Про внесення змін і доповнень до Кримінального кодексу Української РСР: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 23 березня 1977 р. № 1848 – IX // ВВР УРСР. – 1977. – № 14. – Ст. 128.
15. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України: Спец. випуск / Відп. ред. Я.Ю. Кондратьєв, С.С. Яценко; Спец. редактори В.І. Антипов, В.А. Клименко. – К., 1994.
16. Кримінальний кодекс України: Прийнятий Законом України від 5 квітня 2001 р. // ВВР. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
17. Про судову практику у справах про хуліганство: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 2006 р. №10 // Вісник Верховного Суду України. – 2007. – № 2. – С. 4-7.

Надійшла до редакції 26.09.2012

БОНДАРЧУК В.В., аспірант
(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка)

УДК 343.37

ЮРИДИЧНІ ОЗНАКИ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО ст. 205 КК УКРАЇНИ, ПОТРЕБУЮТЬ СУЧАСНОГО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВИЗНАЧЕННЯ

Стаття присвячена аналізу об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 205 КК України, її суттєвих юридичних ознак.

Ключові слова: *обов'язкові ознаки об'єктивної сторони, фіктивне підприємництво, незаконна діяльність, здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона.*

Стаття посвячена аналізу об'єктивної сторони состава преступления, предусмотренного ст. 205 УК Украины, ее существенных юридических признаков.

Ключевые слова: *обязательные признаки объективной стороны, фиктивное предпринимательство, незаконная деятельность, осуществление видов деятельности, относительно которых существует запрет.*

The article analyzes the objective side of the crime under art. 205 of the Criminal Code of Ukraine, its significant legal grounds.

Keywords: *binding characteristics of the objective side, fictitious business, illegal activities, the implementation of the activities for which there is prohibition.*

Практика застосування ст. 205 Кримінального кодексу України (далі – КК) свідчить про велику кількість таких підприємств, які створюються або придбаються з метою прикриття незаконної діяльності або здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона, що завдає суттєву шкоду економічній системі України¹. Це зумовлює необхідність дослідження юридичних ознак фіктивного підприємництва.

¹ Відповідно до статистичних даних, опублікованих на офіційному сайті МВС України (www.mvs.gov.ua), за 6 місяців 2012 р. зареєстровано 205 злочинів, передбачених ст. 205 КК України, що на 37,5 % менше зареєстрованих у аналогічному періоді минулого року (328 злочинів). У 2012 р. розслідувано 221 злочин за ст. 205 КК України, що на 13,6 % менше за показники минулого року. Виявлено 163 особи, які вчинили злочин, передбачений ст. 205 КК.

Юридичні ознаки фіктивного підприємництва (ст. 205 КК) характеризуються сукупністю зовнішніх ознак злочину, які виявляються в протиправних діях, що створюють загрозу заподіяння шкоди або заподіюють шкоду встановленому законодавством порядку зайняття підприємницькою діяльністю (ст. 42 Конституції). Ці ознаки фіктивної діяльності суб'єкта господарювання, на наш погляд, свідчать про наявність певних організаційних дій, які мають кримінально-правовий характер. Використання недійсних (втрачених, загублених) та підроблених документів для реєстрації юридичної особи дає підстави вбачати в такому діянні ознаки злочину, передбаченого ст. 358 КК „Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів”. Здійснення фінансово-господарської діяльності або реалізацію повноважень без наміру здійснювати таку діяльність слід розглядати як ознаки шахрайства (ст. 190) або фіктивне підприємництво (ст. 205). Так, свого часу в юридичній літературі зазначалось, що фіктивне підприємництво – це своєрідний вид шахрайства, оскільки головний спосіб його вчинення – обман, адже особа, яка набуває право власності на підприємство, не має наміру використовувати його відповідно до його призначення [1, с. 395-396].

Дослідження наукових джерел, практики застосування ст. 205 КК засвідчує суттєві вади об'єктивної сторони цього злочину. На наш погляд, зовнішніми ознаками об'єктивної сторони фіктивного підприємництва не може бути лише створення або придбання суб'єкта підприємницької діяльності (юридичної особи). В юридичній літературі об'єктивну сторону злочину визначають із складових цього посягання, до яких відносять: дію або бездіяльність, наслідки, причинний зв'язок між дією/бездіяльністю і заподіяною шкодою, спосіб, місце, час, обстановка, знаряддя і засоби його вчинення, які поділяють на обов'язкові та факультативні ознаки в залежності від конструкції злочину [2, с. 103; 3, с. 101].

Ознаки об'єктивної сторони злочину мають повно характеризувати діяння з його зовнішньої сторони, бути зафіксовані у відповідних процесуальних документах, що дає підстави правозастосувачеві при аналізі ознак фактичного складу взяти їх за основу при кваліфікації цього діяння. Фактичні ознаки повинні відповідати юридичним ознакам цього злочину, що утворюють систему його ознак та його об'єктивну сторону. Відсутність будь-якої основної (обов'язкової) ознаки або використання іншої подібної (схожої), але не тотожної ознаки веде до порушення закону при його застосуванні. В силу цього ми погоджуємось з авторами, які стверджують, що юридична і фактична сторона складу злочину становлять не що інше, як повну інформацію про юридичні та фактичні ознаки вчиненого посягання.

Вважаємо, що встановлення всієї сукупності юридичних ознак, які утворюють об'єктивну сторону досліджуваного злочину, можливо тоді, коли фактичні ознаки діяння в законний спосіб зібрані, систематизовані, співставлені із ознаками цього злочину та отримали від правозастосувача лише їм належну юридичну оцінку. Тобто тоді, коли ці фактичні обставини набули значення юридичних обставин, за словами С.А. Тарарухіна, «фактичного складу обвинувачення і кваліфікації» [4, с. 89-132]. Іншими словами, йдеться про сукупність не лише зовнішніх (об'єктивних), але і суб'єктивних ознак, тобто про сукупність ознак, які обумовлені фактичним складом цього злочину. Зазначимо, що шляхом бездіяльності цей злочин вчинити неможливо, що підтверджується матеріалами судової практики, науковими дослідженнями.

Саме така єдність властивостей дозволяє здійснювати їх співставлення в процесі кваліфікації [5, с. 301] та розглянути: 1) об'єктивну сторону складу злочину як наукову юридичну ознаку, що характеризує діяння із зовнішньої сторони, якій притаманні обов'язкові та факультативні ознаки; 2) наявність та доведеність таких ознак дає можливість дослідити механізм посягання на ті соціальні цінності, які взяті під охорону ст. 205 КК; 3) шляхом вивчення правозастосовної практики судів щодо кваліфікації фіктивного підприємництва, встановити основні ознаки цього посягання та дати їм кримінально-правове визначення; 4) сформулювати пропозиції щодо удосконалення кримінально-правової норми, передбаченої ст. 205 КК України.

Деякі проблеми при визначенні ознак об'єктивної сторони виникають у зв'язку з термінопоняттями, вжитими у ч. 1 ст. 205 КК: „з метою прикриття незаконної діяльності” або „здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона”. Питання видів діяльності, щодо яких є заборона, детально досліджувались українськими науковцями [6, с. 5-22; 7].

У зв'язку зі вступом у силу Закону України № 4025-VII (4025-17) від 15.11.2011 р. стаття 203 КК України „Зайняття забороненими видами господарської діяльності” виключена. Такий

підхід законодавця до гуманізації відповідальності за господарські злочини, на нашу думку, може призвести до серйозних проблем при застосуванні ст. 205 КК України в частині притягнення осіб до кримінальної відповідальності за створення або придбання юридичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності з метою здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона, при відсутності безпосередньо кримінальної відповідальності за здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона, та наявності окремих кримінально-правових норм, якими передбачена відповідальність за здійснення окремо визначених видів діяльності, щодо яких є заборона (наприклад, зайняття гральним бізнесом – ст. 203-2 КК) Вважаємо, що це питання вимагає окремого ґрунтовного дослідження.

У науці кримінального права України норма, передбачена ст. 205 КК, належить до так званих бланкетних, що характеризуються такими юридичними ознаками: 1) техніко-юридичними ознаками – вказують на положення та/або норми нормативно-правових актів або інших галузей законодавства (зокрема, це такі поняття: підприємництво, господарська або підприємницька діяльність, суб'єкт підприємницької діяльності, види діяльності, щодо яких є заборона тощо); 2) лінгвістичними (мовними) ознаками – це слова, сукупність слів, що утворюють термінопоняття, за допомогою яких випикується система понять, які у своїй сукупності розкривають зміст діяння, його правові та юридичні сутнісні ознаки; 3) нормативно-правовими ознаками – конкретизують кримінально-правові ознаки діяння, акцентують увагу правозастосувача саме на основних обов'язкових його ознаках дій („створення або придбання юридичних осіб”, „прикриття незаконної діяльності”, „здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона”). За формою викладення бланкетна норма зобов'язує правозастосувача обов'язково використати певну групу чи види нормативних актів, за допомогою яких розкривається кримінально-правовий зміст термінів, понять, що застосовуються, та вимагає встановлення положень базового законодавства та інших нормативно-правових актів (цивільного, господарського, податкового та ін.). Це дає підстави злочин, передбачений ст. 205 КК, віднести до злочинів з формальним складом, а саму норму визнати такою, що підпорядкована принципу незакінченого злочину (ст. 14 КК), що обумовлює відповідну специфіку при кваліфікації цього злочину.

Вжиті у ст. 205 КК поняття „незаконна діяльність” охоплює діяльність, яка поєднується з порушенням норм не лише кримінального, а й адміністративного, фінансового, цивільного, трудового та ін. законодавства. Створення або придбання юридичної особи – суб'єкта підприємництва з метою прикриття незаконної діяльності є умисним створенням умов для її здійснення, тобто це не що інше, як готування до правопорушення. В юридичній літературі зазначається, що „підстав для такої криміналізації не вбачається” [8].

При дослідженні наукових джерел ми встановили, що поза увагою дослідників залишилась така обов'язкова юридична ознака, як спосіб вчинення злочину, передбаченого ст. 205 КК. На наш погляд, спосіб (способи) об'єктивної сторони цього злочину є тією юридичною ознакою, яка характеризує із зовнішньої сторони сам механізм посягання на порядок здійснення підприємницької діяльності та дає можливість встановити наявність або відсутність підстав кримінальної відповідальності за фіктивне підприємництво, а також настання інших правових наслідків (скасування державної реєстрації фіктивного підприємства та ін.).

У науці кримінального права загальновизнаним є положення про те, що спосіб вчинення злочину знаходиться у нерозривному зв'язку і взаємозалежності з об'єктом, об'єктивною стороною, суб'єктом і суб'єктивною стороною [9]. В той же час дискусійним залишається питання щодо виявлення функцій способу вчинення злочину, особливості його фіксації в нормах КК та його роль при вирішенні питань притягнення до кримінальної відповідальності.

Способи вчинення злочину, передбаченого ст. 205 КК, нормативно визначені. Це дії, які з зовнішнього боку є цілком легальними. Так, створення та придбання суб'єкта підприємницької діяльності здійснюється за процедурою та у спосіб, передбачений Цивільним кодексом України (далі – ЦК), Господарським кодексом України (далі – ГК), Законом України „Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців”, галузевими підзаконними нормативно-правовими актами залежно від організаційно-правової форми та виду суб'єкта підприємницької діяльності для того, щоб у встановленому порядку без будь-яких підозр з боку державного реєстратора або інших державних органів створити (набути) юридичну особу.

А тому визначені ознаки об'єктивної сторони цього злочину визначаються в першу чергу

через способи: 1) створення суб'єкта підприємницької діяльності; 2) придбання суб'єкта підприємницької діяльності з метою прикриття незаконної діяльності або здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона. Тобто об'єктивна сторона цього злочину характеризується сукупністю об'єктивних і суб'єктивних ознак, а не лише однією, навіть суттєвою ознакою.

Механізм вчинення злочину, передбаченого ст. 205 КК, обумовлений нормативно визначеною метою цього злочину, що полягає у прикритті незаконної діяльності або здійсненні діяльності, забороненої законом, з використанням статусу суб'єкта підприємницької діяльності – юридичної особи як учасника (суб'єкта) цивільних, податкових та інших відносин, тобто приховати від державних контролюючих та правоохоронних органів факт зайняття незаконною діяльністю або здійснити види діяльності, заборонені законом. В юридичній літературі стверджується, що саме в цьому виявляється фіктивність (обман, шахрайство) цієї діяльності, яка може проявитися перед початком або в процесі незаконної діяльності чи здійснення видів діяльності, заборонених законом.

Відповідно до ч. 1 ст. 14 КК, готування до злочину полягає в підшукуванні або пристосуванні засобів чи знарядь, *підшукуванні співучасників* (курсив – В. Б.) або змові на вчинення злочину, усуненні перешкод, а також іншому умисному створенні умов злочину. Як свідчать результати дослідження судової практики, у 73 % дії засуджених були викриті на стадії готування. Виникає питання, чи були дотримані вимоги, передбачені ч. 2 ст. 14 КК, при засудженні цих осіб, оскільки готування до злочину невеликої тяжкості не тягне за собою кримінальної відповідальності.

Я.В.М. засуджено за ч. 1 ст. 205 та ч. 2 ст. 205 КК України за те, що „не маючи наміру здійснювати діяльність підприємства, пов'язану з купівлею та продажем власної нерухомості виробничо-технічного та невиробничого призначення, комерційної, консультаційної, виробничо-господарської та іншої діяльності, спрямованої на надання послуг, виробництво промислової продукції і товарів народного споживання, їх реалізації, а також здійснення зовнішньоекономічної діяльності й одержання прибутку, зафіксованих в статутних документах ТОВ „Легат-М”, усвідомлюючи протиправний характер запропонованих йому дій як майбутньому засновнику та власнику вказаного підприємства, він погодився на таку пропозицію”. Для цього вказана особа надала невстановленій особі свої паспортні дані та ідентифікаційний номер, які необхідні для складання статутних та реєстраційних документів підприємства. Далі невстановлена слідством особа у невстановленому місці при невстановлених обставинах виготовила протокол загальних зборів учасників вказаного підприємства та статут цього підприємства, за якими Я.В.М. визначався як засновник [10].

Наведений приклад та дані судової практики засвідчують, що у 95 % випадків створення фіктивних підприємств особи, які фактично створюють та використовують ці фіктивні підприємства, уникають внесення своїх дійсних ідентифікаційних даних до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України. Для цього підшукують осіб, яких суди визнають пособниками у вчиненні цього злочину, а самі залишаються „невстановленими слідством особами”. Найбільш поширеними способами досягнення цього є створення підприємств через підставних осіб (в тому числі й реєстрація підприємства на документи, які були передані їх власником для здійснення реєстрації добровільно); підроблення документів, які посвідчують особу та використання документів, які були втрачені попередніми власниками або викрадені у них. Такі підприємства створюються з метою легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом; одержання кредитів для здійснення підприємницької діяльності без наміру їх повернення; ухилення від оподаткування; монополізації ринку товарів і послуг; залучення коштів населення з їх подальшим використанням для власних цілей тощо. З цього слідує, що фактично *метою створення фіктивних підприємств слід визнавати одержання незаконного прибутку*.

Стаття 205 КК України обмежує спосіб вчинення злочину створенням або придбанням юридичних осіб – виключно суб'єктів підприємницької діяльності. Вважаємо, що для осіб, які створюють або придбають юридичну особу, не має вирішального значення статус фіктивного підприємства як суб'єкта підприємницької діяльності – господарського підприємства, а важлива лише можливість використання фіктивної юридичної особи для здійснення протиправної діяльності.

Відповідно до цього науковцями висловлювалась думка, що обмеження способу вчинення фіктивного підприємництва виключно підприємницькими (комерційними) товариствами

обмежує сферу застосування кримінально-правової норми про фіктивне підприємництво та таке обмеження не є виправданим і не створює належних законодавчих передумов для протидії злочинності [11, с. 47-49; 12]. Таку позицію науковців ми підтримуємо. У багатьох випадках не має вирішального значення вид фіктивної юридичної особи (якого саме статусу вона набуває): статус комерційного товариства – суб'єкта підприємницької діяльності або статус неприбуткової організації може використовуватися для здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона або прикриття незаконної діяльності (наприклад, створення релігійної або громадської організації для ухилення від сплати податків або легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом).

Порядок створення юридичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності визначається Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» від 15.05.2003 р., ЦК України, ГК України та іншими нормативно-правовими актами, які встановлюють вичерпний перелік дій. Державна реєстрація суб'єктів господарювання має правовстановлююче значення, оскільки вона має публічний характер, засвідчує факт створення юридичної особи та здійснюється шляхом внесення відповідних записів до єдиного державного реєстру [13, с. 34-38].

Дії зі створення або придбання юридичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності можна поділити на дореєстраційні, реєстраційні та післяреєстраційні етапи. Як засвідчують результати дослідження практики застосування ст. 205 КК, притягнення до кримінальної відповідальності можливе лише за умови встановлення дореєстраційних, реєстраційних, та, обов'язково, післяреєстраційних дій (взяття на облік у територіальних органах державної податкової служби, державних цільових фондів, отримання дозволів на виготовлення штампів і печаток, а також виготовлення і отримання останніх, відкриття банківських рахунків, отримання дозволів (узгоджень) на початок роботи, дозволів (ліцензій) і патентів на здійснення певних видів господарської діяльності, реєстрація в митних органах України та ін.), які спрямовані на надання підприємству статусу юридичної особи.

Метою (цілями) створення таких юридичних осіб є прикриття незаконної або забороненої діяльності. Для цього складаються статутні документи, які ззовні не відрізняються від подібних документів, прийнятих у діловій практиці, та містять усі обов'язкові відомості, встановлені законодавством до цих документів. Вважаємо, що жодна особа, яка реєструє фіктивне підприємство не буде вказувати „фіктивне підприємництво” в главі „мета та предмет діяльності товариства”....

Аналіз судової практики застосування ст. 205 КК України засвідчив, що понад у 30 % вироків особи засуджувались за ст. 205 та відповідною частиною ст. 358 КК. Підставою для такої кваліфікації за сукупністю злочинів суди вважали внесення до статутних документів відомості про мету створення (отримання прибутку) та інші відомості, які свідчать про намір зайняття підприємницькою діяльністю. Вважаючи, що так як суб'єкт підприємницької діяльності створювався без наміру її здійснювати, а виключно для прикриття незаконної діяльності або зайняття діяльності, які заборонена законодавством, ці відомості є завідомо неправдивими, а статутні документи є офіційними, слідство та суди кваліфікували дії підсудних як внесення неправдивих відомостей до офіційних документів та, відповідно, кваліфікували за сукупністю злочинів, передбачених статтями 205 та 358 КК України.

Так, Г.Ю.К. засуджено 25.07.2011 р. за вчинення злочинів, передбачених ч. 1 ст. 205, ч. 2 ст. 358 КК. Підставою для кваліфікації дій Г.Ю.К. за ч. 2 ст. 358 КК суд визнав внесення до Статуту ТОВ „К.” те, що Г.Ю.К. внесений та зазначений у Статуті як єдиний засновник товариства, а фактично Г.Ю.К. засновником товариства не був, а зазначену мету та предмет діяльності засуджений наміру виконувати не мав та не виконував фактично [14].

Зазначене положення в установчих документах про мету господарського товариства – отримання прибутку – взагалі є законодавчо визначеною метою створення господарських товариств. Внесення такої інформації (відомостей) є способом вчинення злочину, передбаченого ст. 205 КК, і тому окремої кваліфікації за сукупністю зі ст. 358 КК не потребує. Тому ми визнаємо таку кваліфікацію подвійним інкримінуванням.

Придбання підприємства в розумінні ст. 205 КК – це фактично вчинення комплексу дій зі створення фіктивного підприємства на базі реально чинного шляхом набуття корпоративних прав на це підприємство з метою використання іміджу та репутації такого підприємства як ре-

льно працюючого та існуючого. Щодо способу „придбання юридичної особи” зазначимо, що юридична особа є суб’єктом, а не об’єктом права, а тому вести мову про придбання юридичної особи не зовсім коректно. У цьому випадку слід вести мову про набуття права власності на корпоративні права, володіння якими дає можливість здійснювати фактичне керівництво діяльністю такого суб’єкта підприємництва або впливати на прийняття рішень його керівним органом (наприклад, купівлю контрольного пакета акцій акціонерного товариства, частки у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю, придбання одним чи кількома учасниками господарського товариства частки у його майні, яка належить іншим учасникам). У підприємствах корпоративного типу під терміном «придбання» необхідно розуміти «зміну носіїв корпоративних прав». Вважаємо, що набуття корпоративних прав (набуття права власності на підприємство) не є набуттям права власності на все або частину майна цього підприємства, а набуття права власності на майно підприємства не має наслідком набуття будь-яких прав засновника цього підприємства.

В юридичній літературі також вказувалась точка зору, що окрім придбання можливе також набуття права власності на майно юридичної особи як у цілому, так і в тій частині, яка дозволяє фактично керувати діяльністю підприємства, впливати на прийняття рішень його керівних органів без зміни складу засновників, і тому не варто обмежуватись лише придбанням в розумінні зміни носіїв корпоративних прав юридичної особи [11]. Ми вважаємо, що в такому випадку ми не можемо вести мову про фіктивне підприємництво.

В юридичній літературі лунала точка зору про наявність ще одного способу вчинення злочину, передбаченого ст. 205 КК, а саме „прикриття незаконної господарської діяльності”. Як зазначає П.П. Андрушко, прикриття незаконної діяльності – це її приховування, утаювання від контролюючих органів (податкових, міліції тощо) [15, с. 623-624]. На наш погляд, такі дії спрямовані на створення умов для вчинення цього злочину та ухилення організаторів діяння від відповідальності. Вони об’єднуються із нормативно визначеними способами вчинення цього злочину ознакою використання статусу юридичної особи для досягнення цілей фіктивного підприємництва.

Як вже зазначалось, злочин, передбачений ч. 1 ст. 205 КК, має формальний склад. За наявності наслідків як факультативної ознаки об’єктивної сторони цього злочину дії винних осіб утворюють кваліфікований склад злочину, передбачений ч. 2 ст. 205 КК, за ознакою „заподіяння великої матеріальної шкоди...”.

Аналіз судової практики засвідчує, що у справах, порушених за ч. 2 ст. 205 КК, у 87 % було встановлено заподіяння матеріальної шкоди у великому розмірі. В поодиноких випадках під час досудового слідства було заявлено цивільні позови. Проте слідчих дій із забезпечення цивільного позову не було вжито. У судовому засіданні такі позови не розглядались, а заподіяння шкода не стягувалась [16].

В той же час питання наслідків від злочинів у сфері господарської діяльності ґрунтовно досліджено українськими науковцями. П.С. Берзін зазначає, що матеріальна шкода від фіктивного підприємництва може полягати як у реальних збитках, так і в упущеній вигоді [16, с. 575]. О.О. Дудоров та Н.О. Гуророва сформулювали пропозиції на законодавчому рівні передбачити систему нових кваліфікуючих ознак, що обтяжуватимуть відповідальність за цей злочин [11; 18, с. 333-336].

Як показало проведене дослідження, в результаті декриміналізації, що відбулася в 2011 – 2012 роках, та переведення частини кримінально-правових норм до числа адміністративних правопорушень було порушено системність норм, якими встановлювалась відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності. Прийняття нового КПК, в якому використано термінопоняття „кримінальне правопорушення”, яке відсутнє у КК України, а також введення нового поняття „кримінальний проступок” ускладнює розуміння та практичне застосування понять „злочин” і „правопорушення”, „злочин” і „проступок”.

Погоджуючись із висловленими пропозиціями провідних українських науковців, враховуючи новели законодавця щодо гуманізації кримінальної відповідальності за злочини у сфері господарської діяльності, встановлення законодавцем кримінальних правопорушень (кримінальних проступків), вважаємо за доцільне розглянути наслідки від зайняття незаконною діяльністю або здійсненням видів діяльності, щодо яких є заборона, в якості юридичного критерію відмежування злочину „фіктивне підприємництво” від адміністративних правопорушень та передбачити систему кваліфікуючих ознак залежно від розміру заподіяної шкоди.

Отже, проведений аналіз практики застосування ст. 205 КК України дає підстави зробити висновок, що найбільш поширеним способом створення або придбання фіктивних підприємств є дії осіб щодо створення або придбання юридичних осіб шляхом внесення до відповідних державних реєстрів фіктивних відомостей щодо цих юридичних осіб (складу засновників у т.ч.), тобто створення та подальша реєстрація юридичних осіб через підставних осіб, а також використання при створенні та реєстрації підроблених документів, без обмеження їх виключно суб'єктами підприємницької діяльності. А тому пропонується ч. 1 ст. 205 Кримінального кодексу України викласти в такій редакції: „Утворення (створення, реорганізація) або придбання юридичної особи через підставних осіб або вчинення цих дій шляхом використання підроблених документів”.

Аналіз судової практики дає підстави стверджувати, що більшість злочинів у сфері економіки вчиняються з використанням юридичних осіб, які створюються або придбаваються групою осіб за попередньою змовою з метою їх використання в наступній протиправній діяльності. Вважаємо обґрунтованим рішення законодавця щодо визначення фіктивного підприємництва як злочину, а не кримінального проступку. Результати проведеного дослідження свідчать, що способи вчинення злочину, передбаченого ст. 205 КК України, об'єднані однією юридичною ознакою, а саме використанням юридичної особи з метою прикриття незаконної діяльності або здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона. А тому вважаємо коректним визнати домінуючим способом цього злочину „використання створеного або придбаного суб'єкта підприємницької діяльності (юридичної особи) з метою прикриття незаконної діяльності або здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона” та пропонуємо таку редакцію ч. 2 ст. 205 КК України: „Використання створеного або придбаного суб'єкта підприємницької діяльності (юридичної особи) з метою прикриття незаконної діяльності або здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона, що вчинені групою осіб за попередньою змовою”.

Список використаної літератури:

1. Коржанський М.Й. Популярний коментар Кримінального кодексу України. – К., 1997.
2. Панов М.І. Об'єктивна сторона злочину // Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник для студентів юрид. спец. вищ. закладів освіти / За ред. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – К.–Х., 2003.
3. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / За ред. М.І. Мельника, В.А. Клименка. – 5-те вид., переробл. та допов. – К., 2009.
4. Тарарухин С.А. Кваліфікація преступлений в судебной и следственной практике. – К., 1995.
5. Кримінальне право. Загальна частина: Підручник / За ред. А.С. Беніцького, В.С. Гуславського, О.О. Дудорова, Б.Г. Розовського. – К., 2011.
6. Кримінальна відповідальність за порушення порядку здійснення господарської діяльності / Авт. коментар П.П. Андрушко. – К., 2007.
7. Андрушко П.П. Коментар до статі 205 Кримінального кодексу України // Юридичний вісник України. – 2001. – № 52.
8. Дудоров О.О. Бланкетність у кримінальному праві: проблеми і перспективи // Вибрані праці з кримінального права. – Луганськ, 2010. – С. 50-56.
9. Панов Н.И. Способ совершения преступления и уголовная ответственность. – Х., 1982.
10. Архів Подільського районного суду м. Києва. Справа № 1-565/11 (2011).
11. Дудоров О.О. Кримінально-правова характеристика фіктивного підприємництва як злочинного посягання на систему оподаткування // Законодавство України: Науково-практичні коментарі. – 2005. – № 4 – С. 43-91.
12. Загнітко О.П., Марков В.І. Попередження створення фіктивного підприємництва // Вісник Одеського ін-ту внутр. справ. – 2004. – № 3 (Ч. 1). – С. 66-70.
13. Квасніцька О.О. Державна реєстрація суб'єктів господарювання як інститут господарського права // Юридичний вісник. – 2007. – № 2-3. – С. 34-38.
14. Архів Печерського районного суду м. Києва. Справа № 1-685/11.
15. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / За заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. – К., 2008.
16. Архів Шевченківського районного суду м. Києва. Справа № 1-1166/11
17. Берзін П.С. Злочинні наслідки: поняття, основні різновиди, кримінально-правове значення: Монографія. – К., 2009.
18. Гуторова Н.О. Кримінально-правова охорона державних фінансів України: Монографія. – Х., 2001.

Надійшла до редакції 05.11.2012

